فصلنامه مددکاری اجتماعی
و
بهزیستی اجتماعی

تعیین کننده‌های اجتماعی رفتار جامعه‌پسند دانش‌آموزان شهر تهران

صادق رنجبر*[1]، فردین علیپور[2]، محمد سبزی خوشنامی[3]

شماره ۲
سال اول
زمستان ۱۴۰۰

چکیده

زمینه و هدف: رفتارهای جامعه‌پسند رفتارهایی را شامل می‌شود که مورد قبول جامعه بوده و هنجارهای جامعه مطابقت دارد. این رفتارها در روانشناسی و مددکاری‌اجتماعی به عنوان رفتارهای اجتماعی مطلوب، یعنی رفتارهای بامعنایی که برای دیگران پسندیده است و در جهت کمک یا نفع‌رسانی به شخص دیگر است شناخته می‌شوند. این پژوهش درصدد تعیین‌عوامل اجتماعی مرتبط با رفتاراجتماعی مطلوب دانش‌آموزان پسر مقطع متوسطه دوم شهر تهران در سال ۱۳۹۷ می‌باشد.

روش‌شناسی: این پژوهش از نوع مطالعات توصیفی- تحلیلی می‌باشد. جامعه آماری این پژوهش کلیه دانش‌آموزان پسر مقطع متوسطه دوم شهر تهران که در دامنه سنی ۱۵ تا ۱۸ سال در دبیرستان‌های دولتی شهر تهران اشتغال به تحصیل داشتند. روش نمونه‌گیری تصادفی خوشه‌ای چندمرحله‌ای است. تعداد نمونه‌ها ۲۶۵ می‌باشد. ابزار گردآوری داده‌ها پرسشنامه می‌باشد. برای تحلیل یافته‌ها از آزمون‌های ضریب همبستگی پیرسون و اسپیرمن، تحلیل چند متغیره (تحلیل رگرسیون و تحلیل مسیر)، استفاده شد.

یافته‌ها: رابطه مثبت معنادار بین وضعیت اقتصادی _ اجتماعی (۰/۰۰۲) p (ارتباط با دوستان (۰/۰۰۱) p ، بهزیستی اجتماعی (۰/۰۰۴) p با رفتار اجتماعی مطلوب در دانش‌آموزان بود، اما رابطه معناداری بین مصرف رسانه‌ای (۰/۰۳۰) و رفتاراجتماعی مطلوب مشاهده نگردید. نتایج تحلیل مسیر نشان داد متغیر بهزیستی اجتماعی با اثر مستقیم (۰/۳۳)، متغیر ارتباط با دوستان با اثر مستقیم (۰/۲۰) و متغیر پایگاه اجتماعی- اقتصادی با اثر مستقیم (۰/۱۸) تأثیرات معناداری بر روی گرایش به رفتاراجتماعی مطلوب پاسخگویان داشته‌اند.

نتیجه‌گیری: نتایج این پژوهش نظارت مستقیم و غیرمستقیم خانواده‌ها بر دوستان فرزندانشان و لزوم تقویت متغیرهای اجتماعی توسط متخصصان اجتماعی و مددکاران اجتماعی را آشکار می‌سازد که می‌توانند با آگاه‌سازی و طراحی مداخلاتی، در گنجاندن مطالب حاوی نوع‌دوستی و رفتارهای اجتماعی مطلوب در سیاست‌گذاری نظام آموزشی و کتاب‌های آموزشی نقش مؤثری را در تقویت رفتارهای اجتماعی مطلوب در سطح جامعه ایفا کنند.

واژه‌های کلیدی: رفتاراجتماعی مطلوب،۱،۳یج اجتماعی، برنامه هفتم توسعه کشور

۱.* نویسنده مسئول: کارشناسی ارشاد مددکاری اجتماعی دانشگاه علوم بهزیستی و توانبخشی
ranjbars82@yahoo.com
۲. عضو هیئت علمی دانشگاه علوم بهزیستی و توانبخشی barbodalipour@gmail.com
۳. دانشجوی دکتری مددکاری اجتماعی دانشگاه علوم بهزیستی و توانبخشی
m.khoshnam64@gmail.com

[Downloaded from swasw.socialwork.ir on 2026-11-17]

مقدمه

رفتارهای اجتماعی را می‌توان به دو نوع بسیار گسترده‌تر تقسیم‌بندی کرد: رفتار جامعه‌پسند و رفتار جامعه‌ستیز، رفتار جامعه‌پسند آن دسته از رفتارهایی را شامل می‌شود که موردقبول جامعه بوده، با قوانین و هنجارهای جامعه مطابقت دارد. این موضوعات در روانشناسی و مددکاری‌اجتماعی به‌عنوان رفتارهای اجتماعی مطلوب[1]، یعنی رفتارهای بامعنایی که برای دیگران پسندیده است در نظر گرفته می‌شود (کویین و کیتلین، ۱۹۹۹). این رفتارها به‌عنوان اعمالی که غالباً به‌صورت کمک کردن، مشارکت کردن، قرض دادن یا سهیم شدن، آرام کردن دیگران، اهدا کالا یا پول، فعالیت‌های داوطلبانه، حمایت از فرد در هنگام خطر (مراقبت کردن)، همدلی و همدردی و کمک‌رسانی ابزاری توصیف می‌شوند (بیرهوف، ۲۰۰۸). بر اساس مطالعات و پژوهش‌های انجام‌یافته تاکنون می‌توان چهار نوع رفتاراجتماعی مطلوب را معرفی نمود که عبارت‌اند از: رفتاراجتماعی مطلوب نوع‌دوستانه[2]، رفتاراجتماعی مطلوب متابعت آمیز[3]، رفتار اجتماعی مطلوب هیجانی[4]و رفتار اجتماعی مطلوب جمعی (جوادیان،۲۰۱۳)[5].

در پاسخ به اینکه چرا افراد رفتارهای اجتماعی مطلوب را در موقعیت‌های مختلف از خود بروز می‌دهند، دیدگاه‌های مختلفی در حوزه‌های گوناگون شکل‌گرفته و مطرح شده‌اند. بسیاری از این دیدگاه‌ها تعیین‌کننده‌های رفتاراجتماعی مطلوب را ترکیبی از عوامل فردی و اجتماعی می‌دانند (بیرهوف،۲۰۰ ۸). عوامل درونی واقع در فرد شامل خود را به‌جای دیگران گذاشتن، استدلال اخلاقی، همدلی، همدردی، اسناد شناختی، و شخصیت/ خلق‌وخو و عوامل اجتماعی شامل خانواده، دوستان، رسانه، آموزش، روابط اجتماعی،اعتماد اجتماعی و فرهنگ است (فابز،۱۹۹۹). اینکه آیا عوامل اجتماعی فوق‌الذکر چقدر قدرت تبیین رفتارهای اجتماعی مطلوب را در دانش‌آموزان دارند باعث ایجاد یک مسئله در ذهن محقق گردیده است و فرضیه‌های این پژوهش بر مبنای این تعیین‌کننده‌های اجتماعی شکل گرفته‌اند.

در دهه‌های اخیر شرایط اجتماعی اقتصادی حاکم بر کشور و گسترش شهرنشینی باعث اولویت دادن به ارزش‌های مادی شده است و متأسفانه تمایل به بی‌تفاوتی در شهرهای بزرگ در حال افزایش است و طی آن شهروندان کمتر تمایل دارند در

1. Prosocial Behaviors
2. Altruistic prosocial behavior
3. Compliant prosocial behavior
4. Emotional prosocial behavior
5. Public prosocial behavior

[Downloaded from swasw.socialwork.ir on 2026-11-17]

گرفتاری‌ها و مشکلات دیگران مداخله کنند (عظیمی هاشمی، ۱۹۹۹). به همین خاطر اخیراً محققان بر تعیین رفتارهای مثبت متمرکز شده‌اند که می‌تواند به طور بالقوه جلوی پیشرفت موقعیت‌های پرخاشگری، خشونت و بی‌تفاوتی انسان‌ها را بگیرد (کشویل و هکاران،۲۰۰۱). از طرف دیگر وقوع حوادث و سوانح طبیعی (زلزله، سیل، آتش‌سوزی و غیره) و غیرطبیعی (زندانیان سوانح غیرعمد، مشکلات سلامتی افراد نیازمند، مؤسسات خیریه، سمن‌ها و غیره) نیازمند رفتارهای اجتماعی مطلوب و همدردی، فعالیت داوطلبانه و کمک کردن افراد جامعه می‌باشد.اگرچه آماری به‌صورت توصیفی یا تحلیلی از وضعیت رفتارهای اجتماعی مطلوب در دست نیست اما پژوهش انجام گرفته در میان شهروندان تهرانی حکایت از میزان بالاتر از حد متوسط بی‌تفاوتی و فردگرایی (تبریزی و صداقتی فرد، ۲۰۱۱) دارد. درخصوص اهمیت و ضرورتی که این پژوهش چند نکته قابل‌ذکر است:

با اهتمام به گذار جامعه ایرانی از نظم سنتی به نظم نوین و وضعیت در حال اضمحلال سازوکارهای سنتی، گرایش‌ها مربوط به رفتارهای نوع‌دوستانه افراد نیز تغییر کرده است و در مواقعی حتی جوامع با فقدان علاقه و بی‌میلی تعداد قابل‌توجهی از جوانان به امور اجتماعی و روندهای آن مواجه بوده است، مثلاً جوانان احساس صداقت، اعتماد و امنیت اجتماعی کمتری نسبت به سایر گروه‌های سنی دارند و این در گرایش آن‌ها به‌سوی ارزش‌های مادی بسیار مؤثر بوده است (کشویل و همکاران، ۲۰۰۱). پژوهش‌های دیگر به بررسی عوامل فردی (جوادیان، ۲۰۱۳) مؤثر بر رفتاراجتماعی مطلوب پرداخته‌اند و تاکنون پژوهشی به بررسی تعیین‌کننده‌های اجتماعی مؤثر در ایجاد رفتاراجتماعی مطلوب نپرداخته است. عاملی که اهمیت این پژوهش را نشان می‌دهد پیامدهای خاص ناشی شده از این مسئله است که جامعه را در خورد فرو می‌برد. مددکاران اجتماعی که در نهادهای مختلف خصوصی و دولتی به آموزش رفتارهای اجتماعی در اقشار مختلف ازجمله نوجوانان می‌پردازند، می‌توانند با آگاهی از عوامل مؤثر بر رفتارهای اجتماعی مطلوب به تقویت این رفتارها در نوجوانان بپردازند. به نقل از سازمان پزشکی قانونی تهران در سال ۱۳۹۵ (پزشکی قانونی تهران، ۲۰۱۶) تعداد ۹۹۸۱۷ نزاع و درگیری در تهران اتفاق افتاده است که این نشان از تحمل کم و خشونت بالای شهر تهران است. انجمن مددکاری‌اجتماعی ایران نیز با اشاره به رتبه دوم خشونت در میان ۱۵ میلیون پرونده قضایی، به کمبود تاب‌آوری اجتماعی[1] و افزایش فردگرایی و بی‌تفاوتی اشاره‌کرده است (انجمن مددکاران،۲۰۱۴).

در میان پژوهشهایی که سالهای اخیر در کشورمان در حوزه رفتار های اجتماعی مطلوب انجام گرفته است و تناسب بیشتری با این پژوهش دارند میتوان به پژوهشی که در سال ۱۳۹۱ در شهر اصفهان تحت عنوان «رفتارهای اجتماعی مطلوب و ایثارگری

1. Social Resilience

شماره ۲
سال اول
زمستان ۱۴۰۰

[Downloaded from swasw.socialwork.ir on 2026-11-17]

در شهروندان اصفهانی» اشاره کرد. نتایج این پژوهش نشان داد که میان سطح استدلال اخلاقی و میزان رفتارهای اجتماعی مطلوب هم‌بستگی معناداری وجود دارد (نویین و همکاران،۲۰۱۴). همچنین در یک پژوهش شبه تجربی که سال ۱۳۹۵ در شهر یزد و در واقع در گروه سنی متناسب با جامعه آماری این پژوهش انجام گرفت، به بررسی «اثربخشی درمان شناختی رفتاری[1] گروهی بر بهبود رفتارهای اجتماعی‌مطلوب دانش‌آموزان دختر شهر یزد» پرداختند که یافته‌های آن نشان داد تفاوت معنی‌داری بین میانگین نمرات آزمودنی‌های گروه آزمایشی و کنترل در پس‌آزمون وجود دارد و به عبارتی درمان شناختی‌رفتاری گروهی باعث افزایش نمرات رفتارهای اجتماعی‌مطلوب دانش‌آموزان در مرحله پس‌آزمون شده است(بهزادمنش و همکاران،۲۰۱۶). مطالعات نشان داده اند که رفتار های اجتماعی مطلوب تحت تاثیر یادگیری و آموزش است ونتایج تحقیقی که به بررسی رفتار شهروندان و رفتار های اجتماعی مطلوب پرداخته است نشان میدهد که یکی از بهترین استراتژی‌های ایجاد رفتار جدید، فرهنگ‌سازی و دست‌کاری فرهنگی است و برای ایجاد رفتارهای مطلوب اجتماعی باید فرهنگ مطلوب تعیین شود که به آن مهندسی فرهنگی می‌گویند. نقش الگوها و سرمشق‌ها، ایجاد حس اعتماد در افراد کمک‌کننده، تشویق‌های دولت به کمک‌رسانی و ترویج برخی سنت‌های پسندیده اجتماعی ازجمله راهکارهایی است که می‌توان برای مهندسی فرهنگی پیشنهاد کرد (عبداله زاده و نورانی،۲۰۱۷).

تاثیر اعتماد اجتماعی به عنوان یکی از خرده مقیاسهای بهزیستی اجتماعی، بر رفتارهای نوعدوستانه نیز در یک بررسی پیمایشی مورد سنجش قرار گرفته است و یافتههای آن حکایت از این دارد که هرچه میزان اعتماد اجتماعی، خوشایندی تجربه‌های گذشته از یاری‌رسانی، مسئولیت‌پذیری اجتماعی و شهروندان بیشتر باشد، گرایش به انجام رفتارهای نوع‌دوستانه نیز بالاتر خواهد رفت (گلچین و دیگران،۲۰۱۷). در میان مطالعات خارجی انجام گرفته تا سال ۲۰۱۹ و جستجوهایی در میان تحقیقات نزدیک به موضوع مورد مطالعه این پژوهش نتایجی ملاحظه شده که شایسته و درخور تامل جدی است. تجزیه و تحلیل پژوهشی که در میان دانش‌آموزان چینی ساکن هنک کنگ با هدف بررسی همبسته‌ها و «پیش بینی کننده‌های رفتاراجتماعی مطلوب» انجام گرفته است، نشان داد که در برخی از موضوعات مذکور تفاوت‌های جنسیتی وجود دارد و تجزیه و تحلیل رگرسیون نیز نشان داد که هنجارهای‌جامعه‌پسندانه، ارزش‌های عمل‌گرایانه و همدلی[2]، پیشبینی کننده‌های اصلی رفتاراجتماعی مطلوب هستند (سو وهمکاران،۲۰۱۲). یکی از متغیرهای اجتماعی دیگری که تاثیر آن بر رفتار اجتماعی مطلوب مورد بررسی قرار گرفته است، طبقه اجتماعی است. پژوهشی که در میان دانشجویان فارغ‌التحصیل کالیفرنیا و برکلی به بررسی «تأثیر طبقه اجتماعی بر

1. Cognitive Behavioral therapy
2. Sympathy

[Downloaded from swasw.socialwork.ir on 2026-11-17]

رفتاراجتماعی مطلوب» پرداخته است و به این نتیجه رسیدند که افراد طبقه پایین بخشنده‌تر، نیکوکارتر، قابل‌اعتمادتر و کمک‌کننده‌تر بودند و حتی داده‌های میانجی و تعدیل‌کننده نشان دادند که افراد طبقه پایین، به دلیل اعتقاد به ارزش‌های برابر نگرانه و احساسات شفقت‌آمیز اسلوب‌های اجتماعی مطلوب‌تری دارند (پیف و همکاران،۲۰۱۰). تاثیر دوستان بر رفتار های اجتماعی نیز جزو متغیرهایی بوده که توجه محققان را به خود جلب کرده و یکی از مهم ترین تحقیقاتی که در این زمینه انجام شده است، پژوهشی تحت عنوان"تاثیر ارتباط با دوستان و گرایش به رفتارهای مطلوب اجتماعی" انجام گرفته که نشان می‌دهد رفتار همسالان با گرایش اهداف مطلوب اجتماعی افراد رابطه دارد و به دنبال آن منجر به رفتارهای اجتماعی مطلوب می‌شود. علاوه بر این کیفیت اثرگذاری دوستی و تکرر تعاملات به عنوان یک متغیر میانجی در رابطه با گرایش‌های مطلوب اجتماعی عمل می‌کند که رفتارهای اجتماعی مطلوب را به دنبال دارد (باری و ونتزل، ۲۰۰۶). همان‌طور که مرور متون نشان می دهد مطالعات در حوزه رفتارهای اجتماعی مطلوب طی دو دهه اخیر، افزایش‌یافته است. بااین‌حال هنوز اطلاعات کاملی از وضعیت عوامل تأثیرگذار در دست نیست و موارد متناقضی در بطن نتایج مشاهده می‌گردد. علاوه بر موارد فوق این شکاف دانشی نیز وجود دارد که اطلاعاتی از وضعیت رفتارهای اجتماعی مطلوب در بافت اجتماعی شهر تهران در دست نیست. به نظر می رسد ارتقا رفتار های اجتماعی مطلوب و اینکه چگونه عوامل اجتماعی می توانند باعث افزایش رفتار های اجتماعی مطلوب شوند ضرورتی ضرورتی مضاعف را طلب می کند و در راستای توجه به این مهم این مطالعه بر آن است که مهم‌ترین عوامل اجتماعی مؤثر بر رفتاراجتماعی مطلوب میان نوجوانان شهر تهران را مورد وارسی علمی قرار دهد. معیار انتخاب متغیرهای مستقل اجتماعی منتخب در این پژوهش از طریق رویکرد کلی پژوهش، فرضیات و همچنین مرور منابع داخلی وخارجی بوده است که در بخش مقدمه تحت عنوان تفکیک عوامل درونی و بیرونی مطرح شده است.

فرضیات تحقیق

- وضعیت اجتماعی اقتصادی خانواده، رفتاراجتماعی مطلوب در دانش‌آموزان را پیش‌بینی می‌کند.
- بهزیستی اجتماعی، رفتاراجتماعی مطلوب در دانش‌آموزان را پیش‌بینی می‌کند.
- میزان ارتباط با دوستان، رفتار اجتماعی مطلوب در دانش‌آموزان را پیش‌بینی می‌کند.
- میزان مصرف رسانه‌ای، رفتار اجتماعی مطلوب در دانش‌آموزان را پیش‌بینی می‌کند.

روش‌شناسی پژوهش

این پژوهش از نوع مطالعات مقطعی و توصیفی- تحلیلی می‌باشد. جامعه آماری این پژوهش کلیه دانش‌آموزان پسر مقطع متوسطه دوم ساکن شهر تهران می‌باشد که

شماره ۲
سال اول
زمستان ۱۴۰۰

[Downloaded from swasw.socialwork.ir on 2026-11-17]

در دامنه سنی ۱۵ تا ۱۸ سال در دبیرستان‌های دولتی شهر تهران قرار دارند و روش نمونه‌گیری پژوهش هم بر اساس تصادفی چند مرحله‌ای می‌باشد. به‌طورکلی بر اساس سه پهنه توسعه‌ای شهر تهران، سه پهنه پائین (شامل مناطق ۱۲، ۱۸، ۹، ۱۷، ۱۶، ۱۹، ۱۰)، متوسط (شامل مناطق ۱۴، ۷، ۲۰، ۸، ۱۵، ۱۱، ۲۱، ۱۳) و بالا (شامل مناطق ۲۲، ۶، ۴، ۵، ۱، ۲، ۳) که طبقات مورد بررسی را تشکیل می‌دهند (فتحی و ولوکلا، ۲۰۱۴)، از هر پهنه توسعه‌ای به روش تصادفی یک منطقه انتخاب (مناطق ۳،۱۱،۱۹) و در هر منطقه چندین مدرسه به تناسب جمعیت انتخاب،سپس در هر کدام از مدارس چندین کلاس انتخاب و از هر کلاس چندین دانش‌آموز به صورت تصادفی انتخاب گردید. جامعه آماری این پژوهش ۹۲۱۲۱ دانش‌آموز پسر مقطع متوسطه دوم بودند. حجم نمونه با توجه به فرمول دوم کوکران[1] که در آن N حجم جامعه آماری می‌باشد و D نیز میزان خطای مجاز می‌باشد و T نیز ۱/۹۶ می‌باشد، ۲۶۵ نفر تعیین گردید. و هم‌چنین برای افزایش دقت احتمالی مقدار d2 برابر ۰/۰۴۷ در نظر گرفته شده است. جهت انتخاب نمونه‌های موردنیاز ضمن اخذ مجوز از اداره آموزش‌وپرورش شهر تهران، با توجه به حجم محاسبه‌شده به مدارس موردنظر در هر منطقه مراجعه گردید.

جدول ۱ -توزیع نمونه‌گیری به تناسب تعداد جامعه آماری

مناطق	کل جمعیت	تعداد نمونه	درصد
منطقه ۳	۲۴۳۲	۹۷	۲۳
منطقه ۱۱	۴۲۸۴	۳۹	۸۳/۶
منطقه ۱۹	۴۲۶۲	۳۹	۳۸/۴
کل	۱۰۹۷۸	۵۶۲	۱۰۰

روش جمع‌آوری داده‌های این پژوهش بر اساس روش پیمایش و استفاده از ابزار پرسشنامه می باشد. ناگفته پیداست که انتخاب متغیرهای مستقل براساس فرضیه های تحقیق، چارچوب نظری و بررسی پیشینه موضوعات مرتبط با پژوهش حاضر انتخاب شده است.. همچنین ماهیت پرسشنامه بسته و در قالب طیف لیکرت می‌باشد و به لحاظ اجرا به صورت میدانی و مستقیم جمع آوری شده است.برای جمع‌آوری داده‌ها از ۵پرسشنامه رفتاراجتماعی مطلوب تجدیدنظرشده، پایگاه اجتماعی اقتصادی خانواده، بهزیستی اجتماعی[2]، مصرف رسانه، دوستان استفاده شده است. در این پژوهش برای تعیین اعتبار، هم از اعتبار محتوایی و هم از اعتبار صوری استفاده شده است. برای انجام آزمون اولیه[3] و همچنین روایی صوری آن تعداد ۴۰ نسخه از پرسش‌نامه بین پاسخ‌گویان

1. n= Nt2s2/(Nd2+t2s2)1
2. Social well-being
3. Pilot study

[Downloaded from swasw.socialwork.ir on 2026-11-17]

توزیع گردید و اصلاحات لازم در مرحله‌ی دوم تدوین پرسش‌نامه صورت گرفت. ضمن اینکه پرسشنامه های استاندارد دارای همسازی درونی (با استفاده از آلفای کرونباخ) تایید و واعتبار صوری آن نیز پرسش نامه‌ها در اختیار صاحبنظران رشته مددکاری اجتماعی قرار گرفته و پس از تایید آنها در این پژوهش مورد استفاده قرار گرفته است.

جدول(۲) نتایج آزمون پایایی همسازی درونی گویه ها با آلفای کرونباخ

ابعاد شاخص‌ها	تعداد گویه‌ها	ضریب آلفای کرونباخ
رفتار اجتماعی مطلوب	۵۲	۰/۷۸۵
پایگاه اجتماعی اقتصادی	۶	۰/۷۲۲
بهزیستی اجتماعی	۳۳	۰/۷۳۴
مصرف رسانه ای	۱۱	۰/۶۴۳
ارتباط با دوستان	۸	۰/۸۲۳

همانطور که در جدول شماره (۲) مشاهده می شود تمامی ابعاد شاخص بر اساس آلفای کرونباخ دارای همسازی درونی قابل قبولی بوده است.

ضمنا به پاسخگویان اطمینان داده شده است که اطلاعات شخصیشان صرفا در این پژوهش استفاده و به صورت محرمانه نگاه داشته میشود، همچنان که تا کنون نیز به این قول پایبند بوده‌ایم.

ابزارهای تحقیق

مقیاس گرایش‌های اجتماعی مطلوب تجدیدنظر شده کارلو و همکاران (۲۰۰۶) این ابزار دارای ۲۵ گویه است که پنج خرده مقیاس (هیجانی، ناشناس، متابعت‌آمیز، اضطراری، نوع‌دوستانه) را می‌سنجد. پایایی نسخه کارلو و همکاران (۲۰۰۶) از طریق آلفا کرونباخ، ۰/۷۸ می‌باشد. همچنین پایایی نسخه ایرانی این آزمون در میان جوانان در گزارش کجباف و همکاران آلفا کرونباخ ۰،۸۶، اسپیرمن براون ۰،۸۰ و گاتمن ۰،۸ گزارش شده است. در روایی از تحلیلی عاملی و روایی همزمان استفاده شده است که نتایج آن‌ها نشان داد، روایی همزمان آن در سطح ($p<۰/۰۰۰۱$) معنادار بود (کجباف و همکاران،۲۰۱۰). نتایج تحلیل عاملی نیز نشان داد که این پرسشنامه پنج عامل (ناشناس، نوع‌دوستانه، هیجانی، اضطراری و متابعت آمیز) را می‌سنجد؛ بنابراین در این پژوهش از مقیاس گرایش‌های اجتماعی مطلوب کارلو همکاران استفاده می‌شود (همان). نتیجه پایایی این ابزار در این پژوهش همانطور که در جدول ۲ آمده است از طریق آزمون آلفای کرونباخ، ۰/۵۸۷ بدست آمده است.

شماره ۲
سال اول
زمستان ۱۴۰۰

[Downloaded from swasw.socialwork.ir on 2026-11-17]

پرسشنامه مصرف رسانه‌ای (۱۳۹۴)

ابزار دیگری که در این پژوهش به کار می‌رود پرسشنامه «مصرف رسانه‌ای» محمودیان وهمکاران است که سه بعد (اینترنت، رسانه داخلی، رسانه خارجی) را می‌سنجد. پایایی آن با استفاده از روش آلفای کرونباخ برای سه بعد اینترنت، رسانه خارجی و رسانه داخلی به ترتیب ۰/۷۵ و ۰/۷۳ و ۰/۶۳ به دست آمد که ضریب مطلوبی برای این پرسشنامه محسوب می‌شود. این ابزار دارای ۱۱ گویه است که سه خرده مقیاس فوق را می‌سنجند. روایی صوری آن نیز از طریق انجام پیش آزمون به دست آمده است (محمودیان و همکاران، ۲۰۱۵). ارزیابی همسازی درونی میان گویه های این متغیر در این پژوهش از طریق آزمون آلفای کرونباخ ۰/۶۴۳ به دست آمده است.

پرسشنامه میزان ارتباط با دوستان (۱۳۹۶)

ابزار دیگری که در این پژوهش به کار گرفته شده است پرسشنامه «میزان ارتباط با دوستان» رزاقی وهمکاران است که دارای ۸ گویه می‌باشد و هدف آن سنجش میزان ارتباط با دوستان و همسالان است. روایی صوری این پرسشنامه با استفاده از نظر اساتید و کارشناسان به تأیید رسیده است. روایی آن از طریق اجرای پیش آزمون میان ۴۰۰ نفر از بزرگسالان شهر تهران به دست آمده است. نتیجه سنجش پایایی این متغیر در مطالعه ایشان از طریق آزمون آلفای کرونباخ، ۰/۸۱ به دست آمد که نشان‌دهنده پایایی خوب این ابزار می‌باشد (رزاقی و همکاران، ۲۰۱۷). نتیجه شاخص پایایی این ابزار در تحقیق حاضر از طریق آلفای کرونباخ، ۰/۸۲۳ بدست آمد.

پرسشنامه بهزیستی اجتماعی (۱۹۹۸)

این ابزار دارای ۳۳ سؤال بوده و هدف آن سنجش میزان بهزیستی اجتماعی (همبستگی اجتماعی، انسجام اجتماعی، مشارکت اجتماعی، شکوفایی اجتماعی و پذیرش اجتماعی) می‌باشد(صفاری نیا و همکاران، ۲۰۱۵). حیدری و غنایی در ایران پرسشنامه بهزیستی اجتماعی را بر روی ۶۳۲ دانشجوی دانشگاه آزاد اسلامی واحدهای استان مرکزی هنجاریابی کردند. نتایج حاصل از پژوهش آن‌ها نشان داده که پایایی پرسشنامه با استفاده از ضرایب آلفای کرونباخ برابر با ۰/۸۳ است و نتایج تحلیل اکتشافی نشانگر ساختار پنج عاملی این پرسشنامه با تغییر در برخی گویه ها در جامعه دانشجویی بود. روایی و اعتباریابی این پرسشنامه در تهران را صفاری نیا و همکاران روی ۵۰۰ زن و مرد ساکن تهران انجام داده‌اند که برای بررسی اعتبار مقیاس از روش بازآزمایی استفاده شد و جهت بررسی روایی مقیاس از روش تحلیل عاملی تأییدی استفاده شد. روایی محتوای آن توسط هشت تن از اساتید گروه روانشناسی تأییدشده است و روایی سازه آن نیز ($p < ۰/۰۰۰۱$) به دست آمد (صفاری نیا و همکاران، ۲۰۱۵). همسازی درونی گویه ها در این شاخص از طریق پیش آزمون ۰/۷۳۴ به دست آمد.

[Downloaded from swasw.socialwork.ir on 2026-11-17]

پرسشنامه پایگاه اقتصادی اجتماعی (۱۳۸۹)

برای سنجش پایگاه اقتصادی و اجتماعی در این مطالعه از ابزار اندازه‌گیری وضعیت اجتماعی اقتصادی گرمارودی و مرادی شده است. این پرسشنامه دارای ۶ گویه می‌باشد و برای جمع‌آوری داده‌های آن از حجم نمونه ۱۰۰۰ خانوار شهر تهران استفاده شده است. برای تعیین پایایی سؤالات در هر حیطه ثبات داخلی پرسشنامه با استفاده از شاخص آلفای کرونباخ (۰/۶۹) موردبررسی قرارگرفته است. است (گرمارودی و مرادی، ۲۰۱۳). لازم به ذکر است نتیجه پایایی این متغیر در این آزمون از طریق آلفای کرونباخ ۰/۷۲۲ بدست آمده است.

یافته‌های پژوهش

یافته‌های توصیفی

طبق یافته های جدول۴، میتوان گفت که دو سوم پاسخگویان از بهزیستی اجتماعی متوسط و بالایی برخوردار میباشند. همانطور که ملاحظه می شود بیش از یک سوم پاسخگویان دارای میزان مصرف رسانه ای بالایی هستند. از لحاظ موقعیت و وضعیت اقتصادی اجتماعی همانطور که مشاهده می‌شود نزدیک به دوسوم پاسخگویان دارای وضعیت اقتصادی اجتماعی متوسطی هستند وکمتر از یک سوم پاسخگویان دارای وضعیت اقتصادی اجتماعی بالایی هستند.

طبق یافته‌های توصیفی این پژوهش یکسوم پاسخگویان ارتباط زیادی با دوستان خود دارند و نزدیک به نیمی از پاسخگویان ارتباط میانه‌ای با دوستان خود دارند.

جدول۴. توزیع فراوانی و درصد پاسخگویان

متغیرها		فراوانی	درصد
بهزیستی اجتماعی	بالا	۱۹	۳۴/۳۳
	متوسط	۱۱۸	۴۴/۵۲
	پایین	۵۱	۱۹/۲۴
مصرف رسانه	بالا	۸۳	۳۲/۵۶
	متوسط	۱۲۵	۴۷/۱۶
	پایین	۵۲	۱۹/۳۷
وضعیت اقتصادی – اجتماعی	بالا	۴۳	۱۶/۶۰
	متوسط	۱۷۰	۶۴/۷۷
	پایین	۴۹	۱۹/۴۹

شماره ۲
سال اول
زمستان ۱۴۰۰

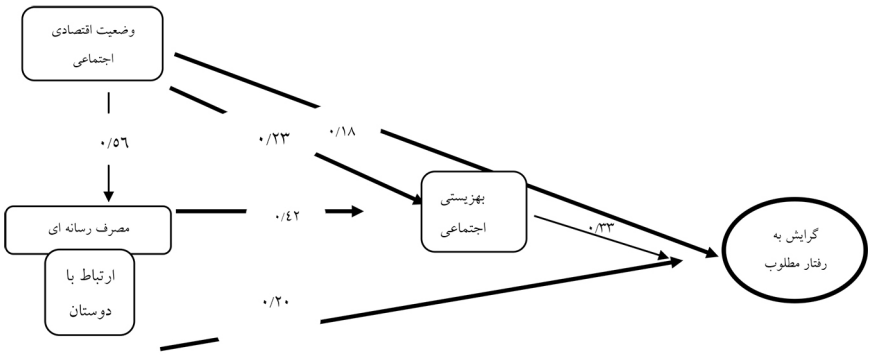
[Downloaded from swasw.socialwork.ir on 2026-11-17]

ارتباط با دوستان	بالا	۷۹	۳۰./۰۴
	متوسط	۱۴۴	۵۴/۳۴
	پایین	۳۷	۱۳/۹۶
رفتار اجتماعی مطلوب	بالا	۶۱	۲۴/۸۱
	متوسط	۱۴۴	۵۴/۳۳
	پایین	۵۵	۲۰/۷۴

نتایج تحلیل چند متغیره

تحلیل مسیر

در پژوهش حاضر جهت تعیین تأثیرات مستقیم، غیرمستقیم و کل متغیرهای مستقل تحقیق بر متغیر گرایش به رفتار مطلوب اجتماعی از آزمون تحلیل مسیر استفاده شده است.

شکل ۱: نمودار تحلیل مسیر متغیرهای تأثیرگذار بر گرایش به رفتار مطلوب اجتماعی پاسخگویان

همانطور که در مدل تحلیل مسیر مشاهده میشود متغیر وضعیت اقتصادی اجتماعی خانواده دارای اثر مستقیم۰/۸۱ بر روی گرایش به رفار اجتماعی مطلوب است و به طور غیر مستقیم بر متغیر مصرف رسانه ای (۰/۶۵) و بهزیستی اجتماعی(۰/۳۲) اثر گذاشته است. این بدین معناست که فرضیه اول این پژوهش که به دنبال رابطه معنادار متغیر وضعیت اقتصادی اجتماعی خانواده بر رفتار اجتماعی مطلوب بود تایید گردید و سهم این متغیر بیشتر از سایر متغیرهاست. همچنین یافته‌های تحلیل مسیر نشان میدهد که فرضیه دوم این پژوهش که به دنبال بررسی رابطه بین متغیر بهزیستی اجتماعی و رفتارهای اجتماعی مطلوب بود نیز تایید و ملاحظه گردید که متغیر بهزیستی اجتماعی با

شماره ۳
سال اول
زمستان ۱۴۰۰

[Downloaded from swasw.socialwork.ir on 2026-11-17]

تاثیر مستقیم (۰/۳۳) اثر بالایی بر میزان تغییرات گرایش فرد به رفتار اجتماعی مطلوب دارد. فرضیه سوم این پژوهش به رابطه بین متغیر ارتباط با دوستان و رفتارهای اجتماعی مطلوب پرداخت و نتایج تحلیل مسیر نشان داد که متغیر ارتباط با دوستان با تاثیر (۰/۰۲) اثر مهمی بر گرایش پاسخگویان به انجام رفتار اجتماعی مطلوب داشته است و بنابراین فرضیه سوم این پژوهش نیز تایید گردید. از میان تمامی متغیرهای مستقل این پژوهش، متغیر مصرف رسانه ای تاثیر معناداری و مستقیمی بر گرایش فرد به رفتار اجتماعی مطلوب نداشته است، بنابر این فرضیه چهارم این پژوهش که رابطه مصرف رسانه و رفتار اجتماعی مطلوب را می سنجید رد شد و رابطه معناداری یافت نشد.

جدول ۶. میزان تاثیر مستقیم و غیر مستقیم و کل متغیرهای مستقل بر متغیر وابسته

متغیر	اثر مستقیم	اثر غیرمستقیم	اثر کل
بهزیستی اجتماعی	۰/۳۳	–	۰/۳۳
مصرف رسانه	–	۰/۴۲	۰/۴۲
ارتباط با دوستان	۰/۲۰	–	۰/۲۰
وضعیت اقتصادی اجتماعی	۰/۱۸	۰/۶۵	۰/۸۳

بحث و نتیجه‌گیری

یافته‌های این تحقیق رابطه‌ی معنی‌دار و مثبتی را میان وضعیت اجتماعی اقتصادی خانواده و رفتار اجتماعی مطلوب در دانش‌آموزان متغیر نشان می‌دهد. همچنین نتایج تحلیل رگرسیونی نیز حاکی از این است که این متغیر ۰/۱۸ از تغییرات گرایش به رفتارهای اجتماعی مطلوب را پیش‌بینی می‌کند و فرضیه اول این پژوهش را تأیید می‌نماید. نتایج این پژوهش در این متغیر با یافته‌های پژوهش فتحی و ولوکلا (۱۳۹۵) همسویی دارد و این همسویی به سبب تأثیر پایگاه اجتماعی اقتصادی بر مشارکت اجتماعی و پویایی اجتماعی افراد است که همین امر باعث تقویت رفتارهای اجتماعی مطلوب در افراد می‌شود. وضعیت اجتماعی اقتصادی شامل: وضعیت مسکن، وضعیت تحصیلات والدین، وضعیت شغلی والدین، بیمه و امکانات مالی است. پاره‌ای از استنتاج‌ها از این نظریه دفاع می‌کنند که اعضای طبقه متوسط بالا، بیش از اعضای طبقه متوسط بالا، بیش از اعضای طبقه کارگر اقدام به کمک رسانی می‌کنند (به نقل از سجادی نژاد، رنجبر کهن ۲۰۰۸).

نتایج این پژوهش نشانگر عدم رابطه‌ی بین میزان مصرف رسانه فرد و رفتارهای اجتماعی مطلوب است و لزوم سعی و مبادرت در این زمینه را طلب می‌کند. نتایج تحلیل مسیر نیز نشان داد که این متغیر تأثیر مستقیمی بر رفتاراجتماعی مطلوب نداشته است و فقط دارای اثر غیر مستقیم (۰/۱۴) بر روی رفتاراجتماعی مطلوب

شماره ۲
سال اول
زمستان ۱۴۰۰

[Downloaded from swasw.socialwork.ir on 2026-11-17]

بوده است که بر روی متغیر بهزیستی اجتماعی تأثیر داشته است. نتایج این پژوهش تاحدودی با یافته‌های پژوهش جواهری و بالاخانی (۱۳۸۵) و باستانی و زمان (۱۳۹۲) همسویی دارد که رسانه و مصرف رسانه (اینترنت، رسانه داخلی، رسانه خارجی) بر اعتماد میان فردی و رفتارهای درون خانواده تأثیر چندانی ندارد و بیشتر بر اعتماد عمومی افراد مؤثر است به طور مثال تأثیر ماهواره بیشتر بر رفتار سیاسی شهروندان است(جواهری و بالاخانی ۱۳۸۵). اما در دنیای مدرن و در دوران سرمایه داری، رسانه‌ها به طور شگرفی سعی در ایجاد احساس نیاز به کسب منزلت‌های مادی در افراد هستند و افراد را به سمت تلاش برای کسب موفقیت‌های مالی و مصرف کالاهای لوکس سوق می‌دهند. به گونه‌ای که افراد خرید اتومبیل‌های گران قیمت، پوشاک برند، سرو غذا در رستوران‌های پر هزینه و سکونت در ساختمان‌های مجهز را جزو اولویت‌های خود می‌دانند و این عامل مهمی در کاهش حس نوع دوستی و کمک به دیگران می‌شود. فرد جایگاه و موقعیت مالی خود را مهم‌تر از کمک به دیگران تلقی می‌کند(گلچین و همکاران، ۲۰۱۷).

بررسی رابطه میان ارتباط با دوستان و رفتاراجتماعی مطلوب در میان دانش‌آموزان ازجمله اهداف این پژوهش بود که نتایج تحلیل رگرسیون نیز حاکی از ضریب تأثیر بالای ارتباط با دوستان بر گرایش به رفتاراجتماعی مطلوب (۰/۲۰) در میان دانش‌آموزان است که لزوم نظارت خانواده‌ها بر فرزندانشان در رابطه با دوستان آن‌ها را می‌طلبد. نتایج این پژوهش با پژوهش اعزازی و همکاران (۱۳۹۳) در مورد «رابطه بین ارتباط با دوستان و نوع‌دوستی[1]» و یافته‌های پژوهش باری و ونتزل (۲۰۰۶) همسویی دارد (باری و ونتزل ۲۰۰۶). ارتباط با دوستان در دوره نوجوانی از اهمیت بسیار بالایی برخوردار است چون فرد هنگام بروز یک رفتار به دنبال بازخورد دیگران است و دوستان به دلیل تکرر تعاملات و هم‌سن بودن به‌راحتی می‌توانند طرح‌واره نوجوان را در مورد بسیاری از رفتارها مورد سؤال قرار دهند (بیرهوف،۲۰۰۷). اهمیت شبکه روابط دانش‌آموزان بالأخص با دوستانشان برکسی پوشیده نیست و این تأثیر همانند شمشیر دو لبه است که در یک‌طرف می‌تواند موجبات ترقی فرد و روابط اجتماعی موفق و به دنبال آن هویت موفق را فراهم کند و در طرف دیگر داشتن دوستان بزهکار می‌تواند باعث تقویت خشونت و پرخاشگری و حتی ارتکاب به بزهکاری شود. از جمله بسترهای مناسب جهت نهادینه کردن رفتارهای مطلوب در نوجوانان آموزش و تقویت رفتارهای اجتماعی است(همان). تقویت رفتارهای جامعه‌پسند در دانش‌آموزان سبب پیشگیری از ارتکاب آن‌ها به بزهکاری و یا عضویت در گروه‌های تبهکارانه و حتی رفتارهای خشونت‌آمیز شود. سنجش رابطه میزان ارتباط با دوستان و گرایش به رفتار جامعه‌پسند در این پژوهش نشان داد که نوع رابطه بین این دو متغیر، مستقیم و شدت همبستگی، متوسط

1. Altruistic

[Downloaded from swasw.socialwork.ir on 2026-11-17]

می‌باشد. به عبارتی، هرچه پاسخگویان ارتباطشان با دوستانشان بیشتر باشد، گرایش به رفتار مطلوب اجتماعی آنان نیز افزایش خواهد یافت.

رابطه متغیر بهزیستی اجتماعی و گرایش به رفتاراجتماعی مطلوب از دیگر اهداف این مطالعه بود که تحلیل رگرسیون نیز نشان‌دهنده این است که متغیر بهزیستی اجتماعی بالاترین تأثیر را بر گرایش به رفتاراجتماعی مطلوب دارد و با ۳۳ درصد پیش‌بینی تغییرات متغیر وابسته از اهمیت بالایی برخوردار است. یافته‌های این پژوهش با نتایج پژوهش صفاری نیا و همکاران در مورد رابطه میان مؤلفه‌های بهزیستی اجتماعی و شخصیت جامعه‌پسند که در آن، نتایج رگرسیون چندمتغیری نشان داد که مؤلفه‌های شخصیت جامعه‌پسند قادر به پیش‌بینی تقریباً ۴۰ درصد از واریانس بهزیستی اجتماعی هستند، هم‌راستا است(صفاری نیا و همکاران، ۲۰۱۲). هیرشی نیز معتقد است هرگاه پیوند فرد با جامعه محکم شود، فرد کمتر دچار کج‌روی خواهد شد(به نقل از بارن، ۲۰۱۰). متغیر بهزیستی اجتماعی شامل خرده مقیاس‌های مشارکت اجتماعی، یکپارچگی اجتماعی، پذیرش اجتماعی، شکوفایی اجتماعی و همبستگی اجتماعی فرد با جامعه است. بالا بودن شبکه روابط اجتماعی و میزان مشارکت اجتماعی فرد در جامعه نشانگر پویایی وی در جامعه است و همین امر موجب افزایش روح جمع‌گرایی و دگر دوستی می‌شود(گلچین و همکاران۲۰۱۷).

برای ایجاد رفتارهای مطلوب اجتماعی باید فرهنگ مطلوب تعیین شود و نقش الگوها، ایجاد حس اعتماد در افراد کمک‌کننده، تشویق‌های دولت به کمک‌رسانی و ترویج برخی سنت‌های پسندیده اجتماعی ازجمله راهکارهایی است که می‌توان برای مهندسی فرهنگی پیشنهاد کرد (عبدالله‌زاده و نورانی،۲۰۱۷). مددکاران اجتماعی و متخصصان حرفه‌های یاورانه با توجه به آموزش‌هایی که در این زمینه دیده‌اند می‌توانند در مدارس به دانش‌آموزان برای یادگیری رفتارهای اجتماعی و مهارت‌های اجتماعی کمک کنند. آن‌ها می‌توانند به آموزش مهارت‌های اجتماعی و مهارت‌های زندگی به دانش‌آموزان بپردازند و همچنین در قالب مددکاری گروهی اقدام به تشکیل گروه‌های مددکاری برای آموزش و درونی کردن این مهارت‌های اجتماعی کنند. یادگیری استفاده از فضای مجازی و سواد رسانه‌ای، بهبود روابط اجتماعی با دوستان و گروه‌های همسالان، ترغیب دانش‌آموزان به فعالیت‌های گروهی و جمعی در مدرسه (به نقل از سجادی‌نژاد و رنجبر کهن، ۲۰۰۸) ازجمله مواردی است که مددکاران اجتماعی می‌توانند به نهادینه شدن رفتارهای جامعه‌پسند کمک کنند. تحلیل یافته‌های این پاسخگویان این نکته را به ما متذکر می‌سازد عوامل اجتماعی فوق تأثیر شگرفی بر تقویت رفتارهای اجتماعی مطلوب دارند و مسئولین و متخصصان امور اجتماعی به‌ویژه مددکاران اجتماعی می‌توانند با تقویت این متغیرها گام مهمی در کاهش میزان بزه در نوجوانان و همچنین جرم و خشونت در سطح شهر اعمال نمایند. نتایج پژوهش حاضر نظارت مستقیم و غیرمستقیم خانواده‌ها بر دوستان فرزندانشان، پخش برنامه‌های آموزشی و تربیتی در رسانه‌ها با

شماره ۲
سال اول
زمستان ۱۴۰۰

[Downloaded from swasw.socialwork.ir on 2026-11-17]

هدف اشاعه فرهنگ نوع‌دوستی، لزوم تقویت متغیرهای اجتماعی توسط متخصصان اجتماعی و مددکاران اجتماعی را آشکار می‌سازد که می‌توانند با آگاه‌سازی و طراحی مداخلاتی در گنجاندن مطالب حاوی نوع‌دوستی و رفتارهای اجتماعی مطلوب در سیاست‌گذاری نظام آموزشی و کتاب‌های آموزشی نقش مؤثری را در تقویت رفتارهای اجتماعی مطلوب در سطح جامعه ایفا کنند.

حال پرسش نهایی این است که آیا متغیرهای اجتماعی مدنظر این پژوهش بر رفتارهای اجتماعی مطلوب دانش‌آموزان مؤثر بوده است؟ یافته‌های آمار استنباطی و تحلیل مسیر نشان داد ضریب همبستگی r بین متغیرها برابر ۰/۴۹۱ بوده و نشان می‌دهد که بین مجموعه متغیرهای مستقل و متغیر وابسته همبستگی متوسط برقرار است. مقدار ضریب تعیین تعدیل‌شده بیانگر این است که متغیرهایی مستقل این پژوهش توانسته‌اند ۳۴ درصد از تغییرات متغیر وابسته، گرایش به رفتاراجتماعی مطلوب را تبیین نمایند.

پیشنهادات کاربردی

- تشکیل جلسات اولیای دانش‌آموزان در مدرسه با حضور مددکار اجتماعی جهت آگاهی‌های لازم درزمینه رفتارهای اجتماعی مطلوب دانش‌آموزان
- برگزاری جلسات گروهی توسط مددکاران اجتماعی و آموزش مهارت‌های اجتماعی در قالب مددکاری گروهی
- واقف بودن والدین به اینکه فرزندشان با چه دوستان و همسالانی رابطه دارد و آیا دوستان وی در فعالیت‌های مثبت و مناسب مشارکت دارند یا خیر
- تشکیل انجمن‌ها و تشکل‌های گروهی در مدرسه مانند تئاتر، سرود، تیم‌های ورزشی و عضویت دانش‌آموزان در رشته‌ها و فیلدهای مورد علاقه‌شان و تقویت روحیه گروهی و جمعی
- پخش برنامه‌های حاوی محتوای تربیتی و پرورشی در رسانه‌های جمعی در راستای ترویج فرهنگ نوع‌دوستی و کمک‌های داوطلبانه
- ترغیب دانش‌آموزان به فعالیت‌های داوطلبانه و همچنین عضویت در سازمان‌های مردم‌نهاد و مراکز خیریه
- برگزاری برخی مراسم و سنت‌های پسندیده اجتماعی مانند انفاق و جشن نیکوکاری در بین دانش‌آموزان
- اقدامات مددکاران جامعه‌ای در سطوح کلان اداره آموزش‌وپرورش و گنجاندن مطالب حاوی پیام نوع‌دوستی و دگرخواهی در کتاب‌های درسی دانش‌آموزان
- تأسیس مراکز فرهنگی ورزشی کوچک در مناطق ۲۲ گانه شهرداری برای نوجوانان و برگزاری بازی و تفریحات دسته‌جمعی و تقویت هویت اجتماعی
- استقرار مددکاری‌اجتماعی در اداره آموزش و پرورش و همچنین مدارس و کمک

[Downloaded from swasw.socialwork.ir on 2026-11-17]

به بهبود رفتارهای جامعه‌پسند در میان دانش‌آموزان از طریق آموزش‌های لازم در این زمینه

- اقدام مددکاران در قالب مددکاری گروهی جهت تشکیل گروه‌ها و تشکل‌های دانش‌آموزی و پروراندن ایده‌های جمعی و تشویق نوجوانان به کارهای جمعی و گروهی و حس همبستگی اجتماعی
- اقدامات مددکاران جامعه‌ای در سطوح بالاتر و ترغیب دولت به حمایت از سمن‌ها و خیریه و ترویج خدمات داوطلبانه

تقدیر و تشکر

از تمامی شرکت‌کنندگان در این پژوهش کمال تشکر و قدردانی می‌گردد. این مقاله مستخرج از پایان‌نامه کارشناسی ارشد نویسنده اول این پژوهش می‌باشد و در دانشگاه علوم بهزیستی و توانبخشی با شناسه اخلاق ۱۳۹۷،۰۲۵ ir.uswr.rec مصوب گردیده است.

فهرست منابع

بیرهوف، هانس ورنر. رفتارهای اجتماعی مطلوب از دیدگاه روانشناسی اجتماعی. ترجمه رضوان صدقی نژاد. نشرگل آذین. چاپ دوم؛۱۳۸۷. صص ۱۹-۲۴، ۴۳-۵۱.

عظیمی هاشمی، مژگان. ارزش‌های اجتماعی و اولویت ارزشی در ایران، تهران، مرکز پژوهش‌های بنیادی؛۱۳۷۷. صص ۱۶۸-۱۷۹.

محسنی تبریزی، علیرضا، صداقتی فرد، مجتبی. پژوهشی درباره بی‌تفاوتی اجتماعی در ایران. جامعه‌شناسی کاربردی، شماره ۴۳؛ ۱۳۹۰. صص ۱-۲۲.

فتحی، سروش، ولوکلا، جابر. بررسی تأثیر پایگاه اقتصادی اجتماعی بر مشارکت اجتماعی. فصلنامه مطالعات جامعه‌شناختی جوانان، شماره ۲۲؛ ۱۳۹۵. صص ۸۷-۱۰۰.

گلچین، مسعود، حسینی، محمدرضا، امامعلی زاده، حسین، عناصری، علی مراد. تحلیل تجربی رابطه عوامل اجتماعی با گرایش به رفتارهای نوع‌دوستانه شهر همدان. مطالعات جامعه‌شناختی شهری، سال ششم، شماره نوزدهم، ۱۳۹۵. صص ۸۵-۱۱۲.

جوادیان، سیدرضا. پایان‌نامه دکتری. سنجش رفتارهای اجتماعی مطلوب جوانان شهر اصفهان و ارائه الگویی جهت بهبود این رفتارها بر اساس مدل توسعه مددکاری گروهی. دانشگاه علوم بهزیستی و توانبخشی تهران، گروه مددکاری اجتماعی؛۱۳۹۲. صص ۸۳-۱۰۲.

سجادیان، ایلناز، رضایی، زهره. رابطه ویژگی‌های شخصیتی، شادی و سلامت عمومی با رفتارهای اجتماعی مطلوب در بین دانشجویان شاهد و ایثارگر. مجله روانشناسی اجتماعی، شماره ۳۶؛۱۳۹۴. صص ۱-۱۷.

سازمان پزشکی قانونی تهران. اطلاعات آماری درگیری و نزاع در تهران؛۱۳۹۵. موجود درسایت:
http://th.lmo.ir/index.aspx?fkeyid=&siteid=88&pageid=4266

انجمن مددکاری اجتماعی ایران. خشونت، رتبه دوم پرونده‌های سیستم قضایی؛۱۳۹۲. موجود در سایت:
http://socialwork.ir/خشونت - رتبه - دوم - پرونده‌های - سیستم - قضا

[Downloaded from swasw.socialwork.ir on 2026-11-17]

بارون، رابرت، برن، دان (۱۳۹۱). روانشناسی اجتماعی، ترجمه یوسف کریمی، نشر روان (سال نشر به زبان اصلی ۲۰۰۶).

رازقی، نادر، علیزاده، مهدی، محمدی سنگ چشمه. بررسی جامعه‌شناختی نگرش جوانان نسبت به ازدواج. جامعه‌شناسی کاربردی، شماره پیاپی (۶۵)، شماره اول، ۱۳۹۶. صص ۷۶-۸۹.

محمودیان، حسین، کوچانی، مسعود، مقدس، سعید. مصرف رسانه. راهبرد فرهنگ، شماره سی و یکم؛ ۱۳۹۴. صص ۱۷۳-۱۹۶.

صفاری نیا، مجید، تبریزی، معصومه، دهکردی، مهناز. رواسازی و اعتباریابی پرسشنامه بهزیستی اجتماعی در زنان و مردان ساکن شهر تهران. فصلنامه اندازه‌گیری تربیتی شماره ۸۱، سال پنجم: زمستان ۹۳. صص ۴۱-۵۶.

فیروزآبادی، احمد، جاجرمی، حسین. سرمایه اجتماعی و توسعه اقتصادی اجتماعی در تهران. فصلنامه رفاه اجتماعی، سال ششم، شماره ۲۳؛ ۱۳۸۵.

گرمارودی، غلامرضا، مرادی، علی. طراحی ابزار اندازه‌گیری وضعیت اجتماعی اقتصادی شهر تهران. فصلنامه پایش، شماره دوم؛ ۱۳۸۹. صص ۱۳۷-۱۴۴.

سجادی نژاد، مرضیه، رنجبر کهن، زهره. رفتاراجتماعی مطلوب. فصلنامه توسعه علوم رفتاری شماره ۱؛ ۱۳۷۸. صص ۱۵-۲۶.

عبدالله زاده، حسن، نورانی، ملیحه السادت. شهروندان و رفتارهای مطلوب اجتماعی. فصلنامه حقوق ملل، شماره ۳۳؛۱۳۹۵. صص ۱-۲۶.

نوئین، آرمیتا، کجباف، محمدباقر، فرودستان، مهرنوش. رفتارهای اجتماعی مطلوب و ایثارگری در شهروندان اصفهانی. مجله جامعه‌شناسی کاربردی، شماره ۵۰؛۱۳۹۱. صص ۲۰۱-۲۲۰.

بهزادمنش، مریم، جوادیان، رضا، زارعی، حسن. اثربخشی درمان شناختی رفتاری گروهی بر بهبود رفتارهای اجتماعی مطلوب دانش‌آموزان دختر مقطع متوسطه شهر یزد. فصلنامه مددکاری‌اجتماعی، شماره۵؛ ۱۳۹۳. ۳۱-۴۰.

جواهری، فاطمه، بالاخانی، قادر. بررسی تأثیر رسانه‌های جمعی بر اعتماد اجتماعی. مجله علوم اجتماعی دانشکده ادبیات و علوم انسانی دانشگاه فردوسی مشهد، تابستان ۱۳۸۵، صص ۱-۲۹.

باستانی، سوسن، زمان، لیلا. تأثیر استفاده از اینترنت و ماهواره بر رفتاراجتماعی جوانان شهر اصفهان. مجله جامعه‌شناسی ایران. دوره ۱۴. بهار ۱۳۹۲، صص ۱۶۰-۱۸۶.

کجباف، محمدباقر، سجادیان، ایلناز، نوری، ابوالقاسم. بررسی ساختار عاملی، روایی و اعتبار مقیاس گرایشهای اجتماعی مطلوب در بین دانشجویان. مجله جامعه‌شناسی کاربردی، سال بیست و یکم، شماره پیاپی ۳۸؛ ۱۳۸۹. صص ۱۰۱-۱۱۸.

Quinn, A, Kathleen. Young children's prosocial behavior; the relationship between kindergarten teacher's belief and practices. A Dissertation submitted to the education of psychology for the degree of doctor of philosophy, university of Michigan؛1999. 117-129

Fabes, R. A. Carlo, G. Kupanoff, K. and Laible, D. Early adolescence and prosocial/moral behavior I: The role of individual processes. J. Early Adolescent.19؛1999. 97-111

Cashwell, T, H, Skinner, C, H, & Smith, E, S. Increasing second- grade students "reports of peers" prosocial behaviors via direct instruction, group reinforcement, and

[Downloaded from swasw.socialwork.ir on 2026-11-17]

؛progress feedback; a replication and extension. Education and treatment of children 24 Retrieved from: www.educationandtreatmentofchilden.net .2001

Siu, M.H. Andrew. Shek, T.L. Daniel & Lai, H.Y. Frank. Predictors of Prosocial Behavior among Chinese High School Students in Hong Kong. The Scientific World Journal 2012؛Volume

Paul K. Piff and Michael W. Kraus, Ste´phane Coˆte´ and Bonnie Hayden Cheng. (2009).Having Less, Giving More: The Influence of Social Class on Prosocial Behavior. Vol. 99, No. 5, 771–784،Was published Online First July 12, 2010, Journal of Personality and Social Psychology ؛2010 .332-349

Carolyn McNamara Barry، Kathryn R. Wetzel. Friend Influence on Prosocial Behavior: The Role of Motivational Factors and Friendship Characteristics. Developmental Psychology, Vol. 42, No. 1, 2006

[Downloaded from swasw.socialwork.ir on 2026-11-17]

Survey of Social determinants of Prosocial behavior on Student in Tehran

Sadegh Ranjbar[1], Fardin Alipour[2], Mohammad Sabzi Khoshnami[3]

Abstract

Introduction: appropriate behaviors include behaviors which are acceptable in social norms and rules. These behaviors are recognized as prosocial behavior in psychology and social work; IE intentional behaviors these are praise worthy to others and are in the direction of beneficiating to others. This investigation is going to examine the social determinants of the prosocial behav-.iors of the high school students in 2018(1397 solar hijri) Tehran

Method: This research is crosssectional one. Target population is the male students of Tehran public high schools on the age of 15- 18. The sampling method is the multistage cluster sampling samples are determined be the cochran265 formula accidentally. The data gathering tool is questionnaire. To analyze the data's the correlation coefficient examination of Pearson and spearman, multivariable analysis (path .analysis and regression analysis) have been used

Findings: The result of investigation indicated a positive significant relation between socioeconomic station (p 0/002) and friend relationship (p 0/001) and social wellbeing (p 0/004) on the one side, and prosocial behavior of students on the other side. But any positive relationship between media consumption(p 0/030) and prosocial behavior did not be seen.in addition ANOVA showed the social wellbeing variable with impact factor(0/33),friend relationship(0/20) and socioeconomic state(0/18) had significant effects on the tendencies of .prosocial behavior of the respondents

1. *M.A social work, university of social welfare and rehabilitation.tehran. ranjbars82@yahoo.com
2. Faculty, university of social welfare and rehabilitation.tehran. barbodalipour@gmail.com
3. Phd student, university of social welfare and rehabilitation.tehran. m.khoshnam64@gmail.com

شماره ۳
سال اول
زمستان ۱۴۰۰

[Downloaded from swasw.socialwork.ir on 2026-11-17]

Conclusion: The result of this investigation unveil the direct and indirect supervision of parents on their children friends and the necessity of reinforcement of social variable by social specialists and workers who can play an effective role in the reinforcement of prosocial behaviors in society by informing people and intervention in the policing of the educational system and training books by inclusion matters ..including altruism and prosocial behaviors

Keywords: Social work, prosocial behavior, Social wellbeing, Social media Friends

[Downloaded from swasw.socialwork.ir on 2026-11-17]